

**ВИМОГИ ДО ОРГАНІЧНОГО РОСЛИННИЦТВА
ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ ЄС
(ПОСТАНОВИ ЄС 834/2007 ТА 889/2008)
ТА КРИТЕРІЇВ СЕРТИФІКАЦІЙНОГО ОРГАНУ
«ОРГАНІК СТАНДАРТ»**

Галашевський С. О., Шевцова О. В.
ТОВ «Органік стандарт»

Облік полів, їх межі та історія. Для всіх полів, як органічного, так і неорганічного статусу, повинні бути наявні карти, де чітко вказані номери полів, культури, що вирощуються, межі полів, їх оточення, а також історія полів за три останні роки.

На карті необхідно зробити відповідні відмітки, якщо поблизу можуть знаходитись потенційні джерела забруднення: промислові та радіаційно-небезпечні об'єкти, поля з інтенсивними технологіями вирощування сільгоспкультур, поля з ГМО-культурами тощо.

Заходи щодо запобігання забруднення полів. Необхідно запроваджувати антизабруднюючі заходи, такі як: наявність буферних зон між звичайними та органічними полями (середня прийнятна

ширина буферної зони між органічними та звичайними полями 6-10-12 м). Ця зона відповідно може бути зменшена, якщо є кущі чи дерева, висаджені по межі, щоб фізично попередити забруднення. Або, якщо буферної зони недостатньо, може бути визначена буферна зона в межах поля господарства, залишаючи один прохід сівалки незібраним, або провести обкіс до збирання врожаю, щоб попередити забруднення органічного врожаю (це повинно бути відображено в документації).

Підтримання родючості ґрунту. Підтримання родючості ґрунту є дуже важливим при веденні органічного господарювання і повинно забезпечуватись відповідними заходами:

- збалансованою сівозміною з використанням бобових культур;
- використанням гною від органічного тваринництва або іншого компостованого матеріалу;
- вирощуванням сидератів;
- мульчуванням, терасуванням тощо.

Протиерозійні заходи. Необхідно проводити боротьбу та попереджувальні заходи проти ерозії та ущільнення ґрунту. Визначити потенційні ризики ерозії та запровадити відповідні антиерозійні заходи:

водна ерозія:

- на схилах з малопотужним ґрунтом, що легко руйнується, не можна вирощувати просапні культури, не допускається випас худоби на легких, слабо закріплених дерниною ґрунтах;
- розміщення борозен і рядів рослин під прямим кутом до поверхневого водостоку;
- розміщення сільськогосподарських культур смугами поперек схилу, залуження ґрунтів на схилах.

вітрова ерозія:

- розміщення смугами посівів і парів;
- висівання буферних смуг з багаторічних трав;
- снігозатримання, мульчування.

Початок і тривалість перехідного періоду. Органічне виробництво передбачає наявність перехідного періоду – це перехід від звичайного (традиційного) господарювання до органічного за певний проміжок часу, в ході якого застосовувалися норми органічного виробництва.

Перехідний період починається не раніше, ніж оператор повідомить компетентний орган про свою діяльність і підпорядкує своє господарство системі контролю. За певних умов датою початку перехідного періоду може вважатись дата останнього застосування заборонених до використання в органічному виробництві ЗЗР та

добрив. Це встановлюється інспектором на основі перевірки на місці під час його першого візиту на підприємство.

Тривалість перехідного періоду визначена стандартами органічного виробництва (Постанова 889/2008 ст. 36) та складає: однорічні культури – щонайменше протягом 2-х років до посіву культур вже з органічною якістю; багаторічні культури (крім фуражних) – щонайменше протягом трьох років до першого збору органічного врожаю; на корм, для лук і пасовищ чи багаторічних фуражних культур – щонайменше протягом двох років до початку використання в якості органічних кормів.

Скорочення перехідного періоду. Контролюючий орган може прийняти рішення, яке має зворотну силу щодо визнання частиною перехідного періоду будь-якого попереднього проміжку часу в таких випадках:

а) до земельних ділянок застосовувалися заходи, що забезпечують невикористання на них продуктів, не дозволених до використання в органічному виробництві, або

б) ці земельні ділянки були природними або сільськогосподарськими зонами, які не оброблялися продуктами, не дозволеними для органічного виробництва (за умови надання контролюючому органу влади задовільних доказів, які дозволяють упевнитися у виконанні відповідних умов протягом щонайменше трьох років).

В таких випадках оператор повинен представити контролюючому органу документальне підтвердження щодо історії полів за останні три роки.

Подовження перехідного періоду. Якщо земля була забруднена продуктами, не дозволеними до використання в органічному виробництві, на основі оцінки ризиків контролюючий орган може прийняти рішення щодо подовження перехідного періоду.

План сівозміни. Необхідно мати план сівозміни для всіх культур, включаючи проміжні культури, де вказується така інформація: № поля, культура/сидерат/пар. Такий план сівозміни повинен містити розміщення культур принаймні протягом трьох наступних років. Один сорт не повинен займати більше, ніж третю частину загальної площі. Один сорт не повинен вирощуватися щорічно на одному й тому ж самому полі.

Насіння та посадковий матеріал. Для виробництва органічної продукції необхідно обов'язково використовувати органічне насіння та посадковий матеріал. Потрібно докладати всіх зусиль для отримання органічного насіння.

Якщо на ринку відсутнє органічне насіння, дозволяється використовувати органічне насіння перехідного періоду.

Неорганічне насіння (посадковий матеріал) можна використовувати тільки в тому випадку, якщо органічне насіння/органічне перехідного періоду насіння недоступне, і Ви отримали підтвердження від Органік Стандарт про його використання.

Не дозволяється використовувати протруєне насіння (за виключенням, якщо це врегульовано державними фітосанітарними нормами). Для культур ГМО-ризик (кукурудза, соя, ріпак, картопля, цукровий буряк) обов'язково потрібно мати декларацію про відсутність ГМО.

Якість насіння повинна підтверджуватись упаковками, накладними, інформацією від постачальників тощо.

Шкідники та хвороби. В органічному виробництві дуже важливо проводити наступні заходи з попередження та моніторингу хвороб і шкідників:

- використовувати методи обробітку землі та культивації, які зберігають або покращують стабільність і біологічне різноманіття ґрунту, попереджають ущільнення і ерозію ґрунтів;

- підбір відповідних сортів, багаторічної сівозміни з застосуванням бобових та інших зелених добрив;

- застосування природних ворогів шкідників;

- застосування добрив тваринного походження і органічних матеріалів (бажано попередньо компостованих) від органічного виробництва;

- застосування біодинамічних препаратів.

У випадку неможливості ефективного захисту рослин від шкідників і хвороб шляхом застосування заходів, дозволяється впровадження таких методів:

I. Використовувати продукти, зазначені в Додатку II до Постанови (ЄС) 889/2008 (оператори повинні мати документальне підтвердження необхідності застосування таких продуктів).

Під час застосування дозволених засобів оператор повинен:

- Провести відповідні попереджувальні чи запобіжні заходи, зазначені вище;

- Задокументувати всі проведені заходи (тип заходу, місце проведення, результати, ПІБ відповідальної особи), а також описати теперішню ситуацію зі шкідниками та бур'янами у господарстві (уточнити вид шкідників, дату та місце ураження, заражену продукцію тощо).

II. Використовувати продукти, затверджені Органік Стандарт. Список ЗЗР та добрив, допустимих до використання в органічному виробництві, опублікований на сайті Органік Стандарт.

III. Засоби, що використовуються в пастках та розпилювачах (за виключенням розпилювачів феромонів), *не повинні потрапляти в навколишнє середовище*. Контакт між цими речовинами та культурами не повинен відбуватися. Пастки повинні збиратися після використання та безпечно утилізуватися.

Однчасне вирощування органічних та звичайних продуктів рослинництва. У випадку управління органічною та неорганічною виробничими одиницями управління і бухгалтерія повинні бути чітко відокремлені.

Не дозволяється одночасно вирощувати одну й ту ж саму культуру на органічній і неорганічній ділянках.

На органічному об'єкті не повинні зберігатися заборонені засоби (добрива, ЗЗР тощо). Засоби, що призначені для неорганічної діяльності, повинні зберігатися в окремому складі, який чітко помічений як «неорганічний», «звичайний» тощо.

Використання механічної техніки повинно бути організоване таким чином, щоб запобігти ризику забруднення органічних полів через використання машин / обладнання / обприскувачів, які використовуються також і на неорганічних полях. Перед використанням на органічних полях техніка повинна чиститися, та про це мають бути зроблені відповідні записи.

Уся діяльність після збору врожаю повинна гарантувати, що органічна продукція не змішується з іншою продукцією.

Контроль за шкідниками в приміщеннях. У приміщеннях повинні проводитись відповідні заходи для попередження зараження шкідниками, такі як (в порядку їх пріоритетності впровадження):

- (1) Усунути потенційні місця поширення, джерела їжі та зони розмноження шкідників та хвороб;
- (2) Дотримуватись відповідних правил гігієни;
- (3) Унеможливити доступ шкідників до приміщень для зберігання органічної продукції;
- (4) Проводити моніторинг популяції шкідників;
- (5) Регулювати зовнішні умови, такі як: температура, тиск, світло, вологість, газове середовище та потік повітря, – задля запобігання розмноженню шкідників та хвороб;
- (6) Механічний або фізичний контроль шкідників, наприклад пастки (в тому числі феромонні пастки та пастки з наживкою), клей,

світло, ультрафіолетове випромінювання чи ультразвук, контрольоване газове середовище (CO₂, кисень, азот);

(7) Використовувати природніх ворогів (наприклад, коти, ентомофаги тощо);

(8) Використовувати нетоксичні, несинтетичні продукти, такі як мінеральні продукти (наприклад, діатомова земля), репеленти.

В тому випадку, коли згадані заходи не принесли очікуваних результатів, дозволяється використати такі засоби:

А. Продукти, зазначені в Додатку II до Постанови (ЄС) 889/2008 (оператори повинні мати документальне підтвердження необхідності застосування таких продуктів);

Під час застосування дозволених засобів оператор повинен:

- Провести відповідні попереджувальні чи запобіжні заходи, зазначені вище, включаючи усунення продукції органічної якості з приміщень, де можуть з'явитись шкідники;

- Задокументувати всі проведені заходи (тип заходу, місце проведення, результати, ПІБ відповідальної особи), а також описати теперішню ситуацію зі шкідниками на господарстві (уточнити вид шкідників, дату та місце ураження, заражену продукцію тощо).

В. Речовини, затверджені до використання Органік Стандарт, але використовувати їх слід таким чином, щоб запобігти контакту з органічною продукцією на будь-якому етапі переробки;

Під час обробки приміщень НЕдозволеними засобами (речовина має бути затвердженою для продуктів харчування в цілому) оператор ДО застосування цих засобів повинен:

- Повідомити про це відповідний сертифікаційний орган;
- Надати Органік Стандарт таку інформацію:
- опис ситуації зі шкідниками/хворобами (вид шкідника/хвороби, дата, місце);

- специфікація та маркування продуктів, які плануються до застосування;

- опис методу внесення, кількостей до застосування та місце внесення;

- рекомендований період очікування після застосування, якщо не вказано в специфікації до продукту;

- документація, де описані планувальні заходи оператора щодо уникнення зараження органічних продуктів (наприклад: внутрішня процедура для персоналу з уникнення зараження органічних продуктів; процедури щодо порядку проведенню дій з ліквідації зараження; план подальших дій з уникнення подібних ситуацій в майбутньому тощо);

- У випадку, коли наймається зовнішня компанія для контролю шкідників та хвороб, та сама документація має бути доступною.

Дотримуватися наступних правил:

- **ВИДАЛИТИ:** всі органічні продукти, корми та відповідні пакувальні матеріали до застосування (недостатньо покрити поліетиленом або подібним матеріалом);

- Органічна продукція та упаковка можуть бути занесені на місце в склад лише за умови, що більше немає ризику зараження;

- В разі виникнення сумнівів щодо можливості забруднення органічних продуктів, інспектор Органік Стандарт може вимагати провести аналіз на залишки недозволених речовин;

- Родентициди можуть бути застосовані лише в закритих приладах, місцезнаходження яких повинне бути ідентифіковане, а також відоме для персоналу. Пастки мають очищатися в безпечний спосіб (без ризику зараження продукції);

- Якщо продукти чи контейнери (чи інший пакувальний матеріал), в якій вона зберігається, піддавалися фумігації – дана продукція вже **НЕ Є ОРГАНІЧНОЮ**.

Період очікування, якого необхідно дотримуватися, повинен бути **у три рази довший ніж той, що зазначено в специфікації на препарат**, який Ви плануєте застосувати (**мінімум – 24 години**).

ЗАБОРОНЕНО застосовувати такі засоби й методи боротьби зі шкідниками та хворобами:

- Будь-які хімічні синтетичні пестициди, наприклад:

- Оксид етилену
- Метил бромід
- Фосфіни
- Фосфіди (алюмінію, цинку, магнію тощо)

- Іонізуюче випромінювання.

Документація господарства. Для ведення органічного господарства дуже важливе значення має ведення та організація документації. Кожне органічне господарство повинно:

- зберігати оригінали квитанцій/рахунків на всі куплені засоби (наприклад, добрива, пестициди, насіння) так само, як і на продану продукцію;

- вести польовий журнал (окремо для органічної та неорганічної частин господарства) та реєструвати використання засобів (дата, діяльність, використаний засіб, кількість) та дати посіву і збору врожаю;

- мати зведені дані використання ЗЗР і добрив по кожному полю за рік (що вносилося, в якій кількості та під яку культуру);

- мати план сівозміни, карту полів (де буде відмічено розміри полів, відповідна нумерація, поля з позначенням можливого ризику перенесення з боку сусідніх полів) господарства, схеми виробничих приміщень;

- вести реєстр збору врожаю, мати записи із зберігання та реалізації продукції. Ці записи повинні відображувати баланс продукції в господарстві.

Документація повинна зберігатися щонайменше 5 років.

Маркування. Покидаючи органічне господарство, продукція повинна правильно маркуватися. Маркування має містити наступну інформацію:

- відправник, адреса;
- виробник, адреса;
- якість продукту (як зазначено в сертифікаті);
- назва продукту;
- стандарт;
- номер партії;
- вага.

Якщо продукція відправляється насипом, дана інформація зазначається в супровідних документах.

Поводження з продукцією у разі її підозри. Якщо оператор вважає чи підозрює, що будь-який продукт, який він отримав, виробив, підготував чи експортував, не відповідає органічним вимогам, він повинен гарантувати, що доки сумніви не будуть вирішені, цей продукт не буде продаватися/маркуватися як органічний та буде зберігатися окремо. У випадку таких сумнівів Органік Стандарт повинен бути проінформований.